herpy

GECKOR

South-western clawless gecko

Crenadactylus ocellatus

En av Australiens allra minsta geckor: högst 4 cm från nos till kloak och helt utan klor på tårna. *Crenadactylus ocellatus* lever gömd under bark, nedfallet trä och sten i sydvästra Australien. Det finns bara lite kunskap om skötseln, och arten är nästan okänd i terrarier utanför Australien.

Familj: Diplodactylidae Tidigare namn: *Diplodactylus ocellatus; Diplodactylus bilineatus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**3-4 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**5-8 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Halvöken och tempererad skog och äng**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**30 × 20 × 20 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Värmeplats	**28-30 °C**
Temperatur, natt	**14-18 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter och små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Inkubation	**55-75 dagar** vid 27-29 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Crenadactylus ocellatus är en liten, nattaktiv gecko på 3-4 cm från nos till kloak. Den har ett brett huvud, en kort kropp mellan fram- och bakben, korta ben och en förhållandevis lång svans som slutar i en fin spets. Det mest säregna draget är att tårna helt saknar klor. I stället sitter det breda häftplattor på tåspetsarna, och det yttersta tåbenet är kluvet. Släktnamnet *Crenadactylus* syftar just på det: latin *crena* betyder skåra och grekiska *daktylos* finger.

Grundfärgen är ljusbrun och mörkbrun med otydliga ljusa och mörka ränder längs ryggen och sidorna. Ovanpå ligger en blandning av ljusa och mörka fjäll och 7-12 fläckar, var och en bildad av 3-6 ljusa fjäll. Fläckarna, 'ocelli', har gett arten dess artnamn. Teckningen är mer oregelbunden än hos de andra arterna i släktet och döljer djuret mot bark, blad och jord.

Arten beskrevs 1845 som *Diplodactylus ocellatus*. Under många år fördes släktets former som underarter av en art, men genetiska undersökningar 2010 och en revision av släktet 2016 visade att det finns flera arter, som har varit åtskilda i 20-30 miljoner år. Namnet *Crenadactylus ocellatus* gäller i dag bara den sydvästra formen. Äldre uppgifter om arten kan därför handla om besläktade arter som *Crenadactylus occidentalis* längre norrut.

Släktet rymmer Australiens minsta geckor, och *C. ocellatus* är en av de större arterna i det. Inom sitt område är den förhållandevis vanlig, men den lever så gömd att den sällan syns.

Utbredning och livsmiljö

Crenadactylus ocellatus förekommer bara i sydvästra Australien. Utbredningen går från Waroona söder om Perth österut genom Wheatbelt och Fitzgerald River National Park till Cape Arid och Balladonia vid kanten av Nullarbor-slätten. Mot nordost når den in i övergången till de torra trakterna vid Mount Manning och Bowgada och med ett isolerat fynd till Walganna Rock. Arten finns också på de flesta av Houtman Abrolhos-öarna utanför Geraldton.

Den saknas i det fuktiga sydvästra hörnet av Australien. Mer nordliga och östliga bestånd av släktet hör i dag till andra arter. Australien tillåter inte kommersiell export av levande, inhemska kräldjur, så arten finns nästan inte i terrarier utanför landet.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Arten lever i öppen skogsmark och buskmark: områden med grästräd av släktet *Xanthorrhoea*, eukalyptus som jarrah, mallee, marri, tuart och wandoo och spinifexgräs av släktet *Triodia*. Underlaget kan vara sand, lerjord eller hård, stenig jord som lateritjord.

Den gömmer sig under nedfallna och ruttnande trädstammar, i vedstaplar, i lövlager, under granitblock och kalkstensplattor och under bark, även upp till en meter över marken, så den kan klättra lite. Nära bebyggelse finns den under korrugerad plåt, järnvägssliprar och skräp.

Klimatet är medelhavslikt med milda, våta vintrar och varma, torra somrar, och längre in i landet torrt. Under sten och trä är temperatur och fukt mer stabila än i luften ovanför marken.

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Crenadactylus ocellatus*, och arten hålls nästan inte utanför Australien. Klimatet i utbredningsområdet är medelhavslikt med milda, våta vintrar och varma, torra somrar, och djuren lever gömda under bark, sten och nedfallet trä. Måtten här är lånade från andra små, australiska marklevande geckor som *Lucasium steindachneri*, *Rhynchoedura ornata* och *Lucasium damaeum*.

Ett par behöver ett terrarium på minst 30 × 20 × 20 cm (längd × bredd × höjd). Bottenytan är viktigare än höjden, och mer utrymme ger bättre möjlighet till ett varmt och ett svalt område.

Använd ett fast bottensubstrat av sand blandad med lite lera och fint grus, och lägg platta stenar, korkbark och bitar av ruttet trädstam som djuren kan gömma sig under. Gömslena ska ligga både i den varma och i den svala änden, och ett av dem hålls lätt fuktigt, så att djuren har ett fuktigt gömsle och en plats att lägga ägg på. Tunga stenar ska stå direkt på terrariets botten, så att de inte rasar när djuren gräver. Locket ska vara helt tätt eller av fint nät, eftersom djuren är så små att de kan ta sig ut genom små hål.

TEMPERATUR

På dagen ska det vara 22-26 °C i terrariet, och ett litet område i ena änden får gärna nå 28-30 °C. På natten får temperaturen sjunka till 14-18 °C. Temperaturen bör inte överstiga 30 °C under längre tid, eftersom så små djur lätt torkar ut. Mät temperaturen i båda ändarna med en digital termometer.

På vintern är nätterna svala i naturen. En viloperiod på några veckor med 16-20 °C på dagen, lite lägre på natten och kortare dagar passar årsrytmen och kan främja aveln.

En värmematta eller värmetejp under ena änden, styrd av en termostat, är bättre än en lampa, som torkar ut det lilla terrariet för snabbt.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara låg till måttlig: 30-50 %. Terrariet ska vara övervägande torrt, men det fuktiga gömslet hålls lätt fuktigt med sphagnum eller jord, så att djuren kan söka fukt och hudömsningen går lätt. Spraya det fuktiga gömslet och lite på väggen och stenarna 2 gånger i veckan.

Djuren dricker vattendroppar från sprayningen. En vattenskål är inte nödvändig; vill man ha en ska den vara mycket låg och ha små stenar i, så att djuren inte drunknar. Se till att ventilationen är god, så att fukten inte blir stående och det inte uppstår mögel.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är nattaktiv och lever gömd under dagen, så UVB är inte nödvändigt. En svag UVB-lampa för skuggdjur (Ferguson-zon 1) kan monteras över ena hälften av terrariet, men det ska alltid finnas stora skuggade områden och gömslen. Det är inte dokumenterat hur mycket UVB arten får i naturen.

Använd en dagslängd på 11-13 timmar på sommaren och 9-10 timmar på vintern, gärna styrd av en timer. Använd svagt ljus och undvik starka spotlights, som värmer upp det lilla utrymmet. På natten ska det vara mörkt.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Kosten i naturen är inte dokumenterad. För storleken passar små leddjur: hoppstjärtar, bananflugor, små termiter, nykläckta syrsor och små kackerlackor. Bytet får inte vara större än avståndet mellan djurets ögon.

Vuxna djur utfodras 2-3 gånger i veckan. Så små djur tär snabbt på reserverna, så håll koll på svansens tjocklek. Pudra fodret med kalk med D3-vitamin vid varannan utfodring och med ett multivitamin en gång i veckan. Mata foderdjuren med grönt och fuktig föda innan de ges till geckorna. Ta bort byte som inte har ätits upp efter ett par timmar, eftersom levande insekter kan gnaga på så små djur.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Crenadactylus ocellatus är snabb, blyg och svår att se, eftersom den gömmer sig på dagen och är aktiv i mörker. Den lämpar sig för att betraktas, inte för att tas upp: djuret är så skört att hantering lätt skadar det eller får det att fälla svansen. Ta aldrig tag i svansen.

Hur arten beter sig mot artfränder är inte dokumenterat. Håll den enskilt eller parvis i ett terrarium med många gömslen, så att inget djur kan jagas runt. Håll aldrig två hanar ihop, och separera djuren om det blir oro, bettsår eller saknade svansar.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könet är svårt att se. Porer framför kloaken saknas som regel, och bara enstaka hanar har två. Könet kan därför bara avgöras på fullvuxna djur och kräver en noggrann undersökning. Ålder och storlek vid könsmognad är inte dokumenterade för arten.

PARNING

Parning i fångenskap är inte dokumenterad. Hos andra små, australiska geckor från samma klimat följer aveln årstiderna: en kort, sval vinterperiod följd av stigande temperatur och längre dagar på våren. Sätt hanen hos honan och håll uppsikt över dem de första dagarna. Separera dem genast om honan jagas eller bits.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Arten lägger ägg. Kullstorlek, antal kullar per år och äggläggningsplats är inte dokumenterade, men besläktade geckor i familjen Diplodactylidae lägger 1-2 ägg per kull, gömda under sten, bark eller i fuktig jord. Honan använder sannolikt det fuktiga gömslet. Titta efter ägg under gömslena varje vecka, och flytta dem försiktigt till inkubatorn.

INKUBATION

Det finns inga uppgifter för arten. Måtten är lånade från besläktade australiska geckor, vars ägg kläcks efter omkring 55-75 dagar vid 27-29 °C. Lägg äggen halvt nedgrävda i fuktig vermiculit i en liten ask med ett par små lufthål, och vänd dem inte. Vermiculiten blandas med vatten 1:1 efter vikt och får inte vara blöt. Använd en inkubator med termostat. Det är inte dokumenterat om könet beror på temperaturen.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Uppfödning är inte dokumenterad för arten. Ungarna är extremt små och föds upp i en liten, tät låda med fuktigt hushållspapper eller sphagnum och en platt sten som gömsle. Ge hoppstjärtar och nykläckta bananflugor varannan dag, pudrade med kalk, och spraya lätt dagligen. Håll ungarna var för sig tills könet är känt.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns ingen kunskap om sjukdomar hos arten i fångenskap. Det viktigaste är att undvika de fel som drabbar små geckor från torra trakter i allmänhet:

- Uttorkning, eftersom djuret är så litet. Håll det fuktiga gömslet fuktigt, och spraya, så att djuren kan dricka droppar.
- Överhettning, om terrariet står i sol eller har en varm lampa.
- Kalkbrist. Pudra fodret med kalk och D3-vitamin.
- Hudrester på tårna och svansspetsen. Ge ett fuktigt gömsle, och lossa dem försiktigt med ljummet vatten.
- Fälld svans efter hantering eller slagsmål. Det är inte farligt i sig, men svansen är ett viktigt fettlager, och den nya svansen får inte samma form och teckning.

Ett friskt djur har en fyllig svans och klara ögon. Sök veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret tappar vikt, inte äter på flera veckor eller är slött.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.